

Brändön kartanosta erotetulle alueelle Kulosaareissa alettiin Aktiebolaget Brändö Villastadin toimesta suunnitella huvilakaupunkia v. 1907. Saari oli siihen asti ollut asumaton.

Huvilakaupunkia varten laati arkkitehti Lars Sonck samana vuonna asemakaavan, jonka mukaan v. 1908 ryhdyttiin palttamaan ja myymään tontteja.

Marraskuun 4 päivänä 1908 päätti senaatti Helsingin maalauskunnan valtuuston esityksestä julistaa Kulosaarelle syntyneen asutuksen Kulosaaren Huvilakaupunki-nimiseksi taajaväkiseksi yhdyskunnaksi, joka kuuluisi Helsingin pitäjään. Siinä toimiva maayhtiö, "AB Brändö Villastad", pani v. 1917 vireille kysymyksen yhdyskunnan muodostamisesta itsenäiseksi kunnaksi.

Yhdyskunta sai itsehallinto-oikeuden kun kuvernööri vahvisti sille "yleisen ohjesäännön" 20.11.1916, jossa tämä oikeus oli määritelty.

Yhdyskunnan toiminta alkoi varsinaisesti helmikuun 7 päivänä 1917, jolloin pidettiin ensimmäinen yhdyskunnan ääni-oikeutettujen jäsenten kokous. Kokouksessa asetettiin väliaikainen hallintolautakunta ja elintarvikelautakunta sekä käsiteltiin alustavasti ehdotusta "Yleiseksi ohjesäännöksi Kulosaaren taajaväkisen yhdyskunnan hallintoa varten". Samaa asiaa käsiteltiin sittemmin useissa tällaisissa kokouksissa ja sen jälkeen kun ohjesääntö yhdyskunnan puolesta oli valmis, hyväksyi sen Helsingin maalauskunnan valtuusto. Kuvernööri vahvisti ohjesäännön lokakuun 31 päivänä 1917. Kulosaaren taajaväkisen yhdyskunnan hallinnossa otettiin välittömästi käytäntöön yhdyskunnan valtuusto ja hallintolautakunta. Esikuvina käytettiin lähinnä Haagan yhdyskunnan ohjesääntöjä. Yhdyskunnan valtuusto piti ensimmäisen kokouksensa toukokuun 7 päivänä 1919.

Pian tämän jälkeen ryhdyttiin toimenpiteisiin Kulosaaren huvilakaupungin erottamiseksi Helsingin pitäjästä itsenäiseksi seurakunnaksi, mikä toimenpide silloisen lain mukaan oli ensimmäisenä edellytyksenä kunnallisellekin itsenäisyydelle.

Valtioneuvosto teki asiasta kaksikin eri päätöstä.

10/5 1919 tehdyn päätöksen nojalla Kulosaari oli erotettava eri seurakunnaksi Helsingin pitäjästä, mutta päätös oli useissa kohdin ehdollinen. Lopullinen päätös annettiin 1/6 1921, jolloin Kulosaari määrättiin edellä mainitusta päivästä lukien erotettavaksi itsenäiseksi seurakunnaksi.

Kun valtioneuvoston ensimmäinen päätös vahvistettiin Kulosaaren taajaväkisen yhdyskunnan valtuusto pani viireille myöskin kunnallisen jakokysymyksen.

Kesäkuun 10 päivänä 1921 pidettiin Kulosaareissa uuden seurakunnan ja kunnan alueella asuvien Helsingin maalaiskunnan äänioikeutettujen jäsenten yhteinen kuntakokous, jossa yksinkertaisesti päätettiin erota Helsingin maalaiskunnan yhteisestä kunnallishallinnosta. Tämän päätöksen perusteella toimitettiin joulukuun 5 päivänä 1921 Kulosaaren uuden maalaiskunnan valtuuston jäsenten vaali ja uusi kunta aloitti toimintansa vuoden 1922 alusta.

Maalaiskunnan rajat tulivat olemaan toiset kuin taajaväkisen yhdyskunnan. Maalaiskuntaan kuului paitsi itse Kulosaari sitä ympäröivine vesineen ja pikkusaarineen myös Kivinokka ympäröivine vesineen, mikä ei kuulunut taajaväkisen yhdyskunnan v. 1921 vahvistettuun alueeseen. Kunnan nimi oli virallisesti " Brändö villastad", ja se jatkoi toimintaansa vuoden 1945 loppuun saakka.

Vuoden 1946 alusta Kulosaaren huvilakapunki (1. Brändö villastad) yhdessä eräiden muiden kuntien kanssa liitettiin Helsingin kaupunkiin.

Hallinnollisessa suhteessa Kulosaaren huvilakaupunkikunta kuului Helsingin kihlakuntaan ja Malmin nimismiespiiriin. Oikeudellisessa suhteessa se kuului Helsingin tuomiokuntaan ja Helsingin pitäjän ym. kuntain kärjäkuntaan sekä kirkollisessa suhteessa Helsingin ruotsalaiseen rovastikuntaan ja Porvoon hiippakuntaan.

Liikennettä välittämään vedettiin v. 1910 raitiotien haararata Sörnäisten niemeen ja sieltä järjestettiin lauttayhteys saareen. Suonna 1911 avattiin liikenne myös saarella, mutta 1915 perustettiin tytäryhtiö Brändö Spårvägs ab. Se oli toiminnassa vuoteen 1928, jolloin sen omaisuus myytiin Helsingin raitiovaunuyhtiölle.

Vuonna 1915 perustettiin myös Brändö Telefon- & Elektricitets ab huolehtimaan puhelinyhteyksistä ja sähkönjake-
lusta saarella. Sen toiminta päättyi v. 1922, jolloin Kulosaaren huvilakaupunkikunta lunasti yhtiön omaisuuden ja yhtiö purettiin. Mm. näiden yhtiöiden juoksevia asioita hoiti ainakin osaksi pääyhtiö Ab Brändö Villastad, minkä vuoksi sen arkisto sisältää myöskin tytäryhtiöitä koskevia tietoja.